

Onderwerp Pro-Palestina demonstratie woensdag 12 juni 2024
Ter informatie

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon	14 050	Bijlage(n)	1	Ons kenmerk	1818851-2024
Datum	18-06-2024	Uw brief van		Uw kenmerk	

Geachte lezer,

Op woensdag 12 juni jl. vond in de binnenstad van Groningen de 'March for Palestine' plaats. Hoewel deze demonstratie vreedzaam begon, werd door een deel van de demonstranten aan het einde van de middag een gebouw van de Rijksuniversiteit Groningen (hierna: RUG) bezet. De inzet van de politie was noodzakelijk om de demonstranten uit het gebouw te verwijderen, omdat zij weigerden dit vrijwillig te doen. Ook buiten het gebouw moest de politie geweld gebruiken om verdere escalatie van de situatie te voorkomen.

Insteek van de driehoek rondom deze demonstraties is altijd geweest om de-escalierend op te treden. Omdat de demonstratie afgelopen woensdag plotseling een ander karakter kreeg, bleek dat in dit geval niet mogelijk. In deze brief informeer ik u over de afwegingen die een rol hebben gespeeld, het verloop van de pro-Palestina demonstraties in de afgelopen periode, het verloop van de besluitvorming en het daaraan gekoppelde politieoptreden.

Context van periode

De afgelopen maanden hebben met grote regelmaat zogenaamde pro-Palestina demonstraties plaatsgevonden. In totaliteit betrof het een aantal van 48 geregistreerde demonstraties, waarvan het karakter over het algemeen vreedzaam van aard was (zie bijlage). Bij een beperkt aantal demonstraties deden zich incidenten of kleine opstootjes voor en enkele malen is ook iemand aangehouden door de politie. De omvang van de demonstraties varieerde tussen de 10 en 300 deelnemers en er is doorgaans geen kennisgeving van de demonstratie gedaan.

Net als de recente demonstraties in verschillende universiteitssteden vonden ook in Groningen demonstraties plaats die erop gericht zijn om het beleid en/of handelen van de RUG te veranderen.

In het driehoeksoverleg is met grote regelmaat over deze protesten gesproken en is de situatie voortdurend gemonitord. Daarbij is steeds het uitgangspunt geweest om de-escalierend op te treden en de demonstratie te faciliteren, zolang dit binnen de grenzen van het demonstratierecht plaatsvond.

Kampement bij Harmoniecomplex

Een van deze protesten heeft geleid tot het inrichten van een kampement bij het Harmoniecomplex van de RUG aan de Oude Kijk in 't Jatstraat. Het kampement is aangevangen op maandag 13 mei 2024. Dit protest heeft uiteindelijk ruim 4 weken geduurd.

Zoals eerder is aangegeven, is een kampement dat is gericht op het uiten van een visie op politiek of maatschappelijk gebied, in beginsel een demonstratie in de zin van de Wet openbare manifestaties (Wom). Ik kan o.g.v. de wet beperkingen stellen aan een demonstratie. Voorwaarde is wel dat de beperkingen ten dienste staan aan een van de wettelijke doelcriteria. Het is daarbij zo dat demonstratieve kampementen na verloop van tijd vanwege het op de achtergrond raken van de gemeenschappelijke meningsuiting niet (langer) het karakter hebben van een betoging in de zin van de wet en om die reden beperkt en verboden mogen worden. Er is vanuit de gemeente en ook vanuit de RUG veelvuldig contact geweest met vertegenwoordigers vanuit de demonstranten van het kampement, waarbij steeds de situatie op veiligheid en gezondheid beoordeeld is en waarbij steeds het aanbod is gedaan om in gesprek te komen. Daarbij stond de-escalierend handelen voorop, wat in tegenstelling tot een aantal andere steden leidde tot slechts minimale incidenten in de eerste dagen. Het kampement is in de loop van de weken langzaam veranderd, in die zin dat er meer tenten en andere spullen bij zijn gekomen en waarbij het plein een wat gesloten karakter kreeg door de wijze van afbakening en door de afdekzeilen tegen de regen. Er is op geen moment sprake geweest van een aantoonbare gevaarstelling door bijvoorbeeld (open) vuur of aanwezigheid van gasflessen. Ook waren voorzieningen getroffen door de demonstranten om de gezondheid in acht te houden. Er zijn waar nodig afspraken gemaakt om overlast naar de omgeving te minimaliseren. Strafbare uitingen zijn niet geconstateerd. Tot 12 juni is deze situatie niet wezenlijk veranderd. Ik heb steeds intensief contact gehouden met het College van Bestuur van de RUG. Daarnaast heb ik twee keer een bezoek gebracht aan het kamp.

Uiteindelijk is op 12 juni rond 21:15 uur geconstateerd dat de demonstranten zelf het kampement hadden verlaten, na de gebeurtenissen zoals hierna beschreven. De gemeente heeft vervolgens de aanwezige spullen van het plein afgevoerd en het plein schoongemaakt.

Het verloop van 'March for Palestine' op 12 juni

In de dagen voorafgaand aan 12 juni werd via diverse sociale media aankondiging gedaan van de 'March for Palestine'. Onder meer op het sociale media account van (vertegenwoordigers van) het kampement werd opgeroepen om aan deze demonstratie deel te nemen. Via dit account zijn meerdere keren demonstraties aangekondigd, zonder formele kennisgeving bij de gemeente. Telkens waren dit demonstraties tussen de 30 en 100 personen die vreedzaam verliepen.

Kort voor de start van de demonstratie namen mijn medewerkers waar dat deelnemers aan de demonstratie rode vloeistof gieten in de fonteinen op de Grote Markt. Zo'n vijf minuten voor de beoogde start van de demonstratie was de omvang van de groep demonstranten tussen de 150 en 200 personen en nog steeds groeiende. Een deel van de demonstranten, ongeveer 20 personen, droeg op dat moment al gezichtsbedekkende kleding en zonnebrillen.

Omstreeks 15:00 uur, bij de start van het proces, ontving de politie informatie dat deelnemers aan de demonstratie ballonnen hadden gevuld met rode verf en in specifieke tassen hadden gedaan, met het kennelijke doel om tijdens de demonstraties bekladdingen aan te brengen. De politie nam verschillende van deze tassen waar bij de deelnemers van het protest. In overleg met mijn medewerkers zijn vertegenwoordigers van de demonstratie hierop aangesproken. Daarbij is kenbaar gemaakt dat individuele deelnemers die strafbare feiten plegen door bekladdingen aan te brengen, zullen worden aangehouden.

De vertegenwoordigers van de demonstratie gaven hierop aan dat zij in gesprek zouden gaan met de personen die verfballonnen bij zich droegen. Kort hierop maakten zij kenbaar dat de verfballonnen in een prullenbak zouden zijn gedeponeerd. Op datzelfde moment begon de demonstratie en kwamen de eerste deelnemers in beweging. De politie is vervolgens gestart met de begeleiding van het protest.

Gelet op de context en achtergrond van de eerdere demonstraties heeft de politie er op dat moment al voor gekozen om extra eenheden op te roepen voor de begeleiding van de demonstratie. Ook medewerkers van de afdeling Toezicht en Handhaving waren aanwezig om te ondersteunen in de begeleiding van de demonstratie. Enkele minuten hierna ben ik in kennis gesteld van de ontwikkelingen, rondom de start van de demonstratie.

De groep van ongeveer 200 à 250 demonstranten begon te lopen vanaf de Grote Markt richting de Herestraat. Vanaf de Herestraat ging de route richting het Gedempte Zuiderdiep, Munnekeholm, A-kerkhof, Vismarkt, Guldenstraat naar de Oude Boteringestraat. Preventief zijn bepaalde gebouwen (winkels en gebouwen van de RUG) gesloten om bezettingen te voorkomen. Toen de groep rond 16:45 uur in de Oude Boteringestraat liep, rende een groep van 10 à 15 personen het gebouw van de RUG binnen aan de Oude Boteringestraat 23. Omdat de politie het vermoeden had dat deze demonstranten het gebouw wilden bezetten en/of bekladden, probeerde de politie het gebouw te betreden.

Bij de toegang tot het gebouw probeerden diverse demonstranten de politie tegen te houden. Enkele agenten bereikten de deur, maar doordat deze vanaf de binnenzijde door de demonstranten die al naar binnen waren gegaan met geweld werd dichtgeduwd, lukte het de politie niet om op dat moment toegang tot het gebouw te krijgen. Een grote groep demonstranten verzamelde zich vervolgens rondom de politiemedewerkers bij de entree van het gebouw. De politie koos er daarom voor zich met het oog op eigen veiligheid, terug te trekken.

In de tussentijd arriveerden ook meerdere politie-eenheden om ondersteuning te bieden bij de begeleiding van het protest. Op dat moment werd ook duidelijk dat er

nog medewerkers van de RUG in het gebouw aanwezig waren. Mede om die reden koos de politie ervoor om te proberen om via de achterzijde van het gebouw toegang te krijgen. Rond 17:15 uur was er een groep van zo'n 30 demonstranten die ook probeerde de achterzijde van het gebouw te bereiken. Om de politiemedewerkers op een veilige manier hun werk te laten doen, weigerde de politie deze demonstranten de toegang tot de achterzijde van het gebouw.

Op dat moment veranderde het vreedzame karakter van de demonstratie nog verder. Verschillende demonstranten probeerden langs de politiemedewerkers te komen omdat zij zich wilden vastketenen. Anderen bespuugden politiemedewerkers of probeerden hen te duwen, in een poging om de achterzijde van het gebouw te bereiken. Ook waren veel demonstranten onherkenbaar gekleed en waren zij zichtbaar voorbereid op acties die niets meer te maken hadden met een vreedzaam protest. Politiemedewerkers waarschuwden de demonstranten hierop om zich achteruit te begeven. Hieraan werd geen gehoor gegeven. Hierop maakten medewerkers van de politie onder meer gebruik van hun wapenstok om demonstranten op afstand te houden en/of zich te laten verwijderen.

Op datzelfde tijdstip, rond 17:15 uur, startte het eerste driehoeksoverleg waarin de politie een actueel beeld schetste van de situatie. Tijdens dit overleg bleek onder meer dat een groep demonstranten zich de toegang tot het gebouw had verschaft en er daarnaast in het gebouw medewerkers van de RUG aanwezig waren. Uit het contact met de RUG bleek dat zij geen toestemming hebben verleend voor deze bezetting en om die reden de demonstranten zouden vorderen het gebouw te verlaten.

Voor het driehoeksoverleg was dat een relevant gegeven, omdat er daarmee sprake is van lokaalvredebreuk. Als blijkt dat de demonstranten niet bereid zijn om het gebouw zelfstandig te verlaten, kan de Officier van Justitie de politie opdracht geven de demonstranten te verwijderen. Met instemming van de RUG kreeg de politie kort daarop daarom toestemming van het driehoeksoverleg om het pand te betreden en de aanwezige demonstranten te verwijderen.

De afweging om de politie toestemming te geven om de aanwezige demonstranten te verwijderen, is tijdens de voorbereiding van andere demonstraties regelmatig aan bod gekomen. Daarbij is steeds het uitgangspunt geweest dat demonstraties binnen de grenzen van het demonstratierecht ruimhartig gefaciliteerd worden, maar dat tegen strafbare feiten met voortvarendheid wordt opgetreden. Omdat daarbij ook al bekend werd dat de RUG bij een bezetting de politie – indien nodig – zou verzoeken om demonstranten te verwijderen, kon het besluit in driehoeksverband in kort tijdbestek plaatsvinden. Het feit dat de politie hierdoor kort na het starten van de bezetting kon interveniëren, heeft er aan bijgedragen dat de situatie niet verder geëscaleerd is en de schade aan het gebouw in relatieve zin beperkt is gebleven.

Aan de voorzijde bij de entree van het gebouw nam de politie ondertussen waar dat een van de demonstranten fakkels bij zich droeg. Medewerkers van de politie namen de fakkels af en probeerden de demonstrant staande te houden. Deze rukte zich met geweld los en begaf zich naar de plaats waar de grote groep demonstranten aanwezig was. De politie nam daar waar dat zij een megafoon in haar hand nam en meerdere

keren riep dat ‘de politie klootzakken zijn’. Toen zij zich niet veel later aan de rand van de groep demonstranten begaf, hielden politiemedewerkers haar aan.

De betreffende demonstrant verzette zich bij haar aanhouding. Omdat de aanhouding plaatsvond in de aanwezigheid van grote groepen andere demonstranten, wilde de politie om verdere escalatie te voorkomen, de demonstrant snel verwijderen. Omdat zij zich nog steeds verzette, koos de politie ervoor om haar aan haar armen, benen en riem op te tillen en te verwijderen. In de arrestantenbus naar het cellencomplex verzette zij zich opnieuw. De politie liet haar bij aankomst op het cellencomplex door medisch personeel controleren. Daaruit bleek dat er geen sprake was van letsel.

De politie startte ondertussen met het uitvoeren van de door driehoek verstrekte opdracht, te weten het verwijderen van demonstranten uit het gebouw. Met zo’n 15 tot 20 politiemedewerkers heeft de politie zich begeven naar de entree van het gebouw. Op de trap stonden demonstranten die de politie tegen wilden houden en waren fietsen met sloten aan elkaar bevestigd, om de toegang voor de politie te bemoeilijken. De demonstranten is aangezegd dat zij zich van de trap dienden te verwijderen en zij zijn daarbij gewaarschuwd dat geweld zou worden gebruikt. Toen bleek dat de demonstranten hieraan geen gehoor wensten te geven, heeft de politie onder meer met gebruik van de wapenstok, de trap die entree geeft tot het gebouw vrij van demonstranten gemaakt.

Aan de achterzijde slaagden politiemedewerkers er inmiddels in om toegang tot het gebouw te krijgen. Dat was omstreeks 17:37 uur. De demonstranten die in het gebouw aanwezig waren begaven zich gezamenlijk naar een ruimte aan de voorkant van het gebouw, waar ook al andere demonstranten aanwezig waren. De politie koos ervoor om eerst overige delen van het gebouw veilig te stellen en te verifiëren of er niet meer demonstranten aanwezig waren. Dat bleek inderdaad niet het geval, waardoor er alleen nog in de ruimte aan de voorkant van het gebouw demonstranten aanwezig waren.

De politie startte daarom met het vrijmaken van de opgeworpen barricades aan de voor- en achterzijde van het gebouw, om daarmee een veilige werkomgeving te creëren. Kort voordat de politie aanving met de ontruiming en de demonstranten te verwijderen bij de voordeur, werd door demonstranten geschopt en gebeukt tegen de voordeur met het doel binnen te komen. Vervolgens verschaft de politie zich toegang tot de ruimte waar de demonstranten zich bevonden. Bij binnenkomst werden drie politiemedewerkers bespoten met (de inhoud van) een brandblusser. De politie besloot deze demonstrant aan te houden op verdenking van mishandeling en vernieling van de brandblusser. De demonstrant pleegde hierbij verzet en raakte tijdens zijn aanhouding lichtgewond aan zijn gelaat en liep een fractuur op aan zijn arm.

De overige demonstranten werden naar de achterzijde van het gebouw verplaatst. Zij zijn aan de buitenzijde van het gebouw in vrijheid gesteld. De reden hiervoor was gelegen in het feit dat de omvangrijke groep demonstranten aan de voorzijde, nog steeds alle aandacht van de politie vroeg. Er is om die reden op dat moment besloten om de beschikbare politiecapaciteit ten dienste te stellen aan de handhaving van de openbare orde. Een groep politiemedewerkers bleef in het gebouw achter om een nieuwe bezetting te voorkomen. De overige politiemedewerkers hebben zich aan de voorkant gevoegd.

Veel politiemensen hebben angstige momenten beleefd. Demonstranten gaven geen enkele opening voor een dialoog, waarbij beledigende teksten door een grote groep demonstranten werden geuit. Dit zorgde voor een verharding van de situatie en vergrootte het gevoel van agressie en onveiligheid.

Na afloop van de bezetting zijn de demonstranten naar het kampement gegaan, waar de demonstranten onder meer beledigende teksten over de politie hebben geuit en waarbij werd opgeroepen tot nieuwe acties. Eerder werd door een van de woordvoerders vanuit het kampement al gemeld dat vanuit de demonstranten was overgegaan tot het bezetten van het gebouw van de RUG met een oproep om dat te ondersteunen.

Er was daarmee een nauwe verwevenheid tussen de bezetting en de demonstranten van het kampement bij het Harmoniecomplex. Deze gebeurtenissen tezamen maakten dat er ernstige vrees ontstond voor (nieuwe) wanordelijkheden. Om die reden heb ik in het driehoeksoverleg met de politie en het Openbaar Ministerie gesproken over het beëindigen van het kampement. Uiteindelijk is gebleken dat de demonstranten de demonstratie zelf hebben beëindigd, door het kampement uit eigen beweging te verlaten. Op grond van de APV heb ik de achtergelaten goederen laten verwijderen.

Politieoptreden

Geweld dat politiemensen gebruiken, moet worden verantwoord. Dit gaat via een zorgvuldig beoordelingsproces binnen de politie. Zo wil de politie haar geweldsbevoegdheid verantwoorden aan de maatschappij en tegelijk leren van incidenten. Politiemensen zijn bevoegd en getraind om met geweld in te grijpen als de situatie dat vraagt. Dat kan met fysiek geweld of door een gewelddmiddel (bijvoorbeeld wapenstok) te gebruiken. Gebruikt geweld wordt geregistreerd, door een agent gemeld en vervolgens getoetst. Demonstranten die menen dat tegen hen ten onrechte geweld is gebruikt, kunnen daarover beklag doen bij politie. Belangrijk is om te melden dat steeds zorgvuldig beoordeeld wordt of geweld in de omstandigheden proportioneel was. <https://www.politie.nl/informatie/hoe-wordt-geweldgebruik-van-de-politie-beoordeeld.html>

Aangenomen motie

Op 12 juni 2024 heeft uw raad een motie aangenomen waarmee het college is gevraagd te bemiddelen tussen de demonstranten en de RUG en om hierbij het aanstellen van een onafhankelijk georganiseerde onderzoekscommissie binnen de RUG ter sprake te brengen. Hierover kan ik melden dat vooruitlopend op de uitvoering van de motie ik mij blijf inzetten om een dialoog tot stand te brengen op dit onderwerp. Ook kan ik aangeven dat er een positieve grondhouding is bij de RUG om hier invulling aan te geven. Het is van belang dat daarvoor een geschikt persoon kan worden gevonden om vanuit een neutrale positie de gesprekken op gang proberen te brengen en te begeleiden.

Afsluitend

Ik spreek hierbij tenslotte ook mijn teleurstelling uit over het feit dat de pro-Palestina demonstraties niet vreedzaam bleven en de inzet politie uiteindelijk noodzakelijk is gebleken. Vanuit de driehoek zijn duidelijke grenzen gesteld aan de demonstratie volgens de doelcriteria uit de Wom en de demonstraties zijn aan de hand van deze kaders continu gemonitord. Met het overschrijden van die grenzen is uitvoering

Volgvel 6

gegeven aan de Wom. Demonstreren is een groot goed en demonstraties worden daarmee niet snel beperkt. Wel moeten daarbij grenzen in acht worden genomen. Ook in de toekomst zullen demonstraties waar mogelijk worden toegelaten en als het noodzakelijk is zullen deze worden begrensd.

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

Koen Schuiling

Deze brief is elektronisch aangemaakt en daarom niet ondertekend.